

ACC. N:R M. 14183:1-41.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Alma Nilsson, Försnult*
Härad: *Stranda* Berättare: *" " "*
Socken: *Döderhult* Berättarens yrke: *f.d. äldare länsväst.*
Uppteckningsår: *1954* Född år *1875 i Lh atelöv*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Religiösa inslag i heminredningen. s. 1-41. LUF 106.

Uppgift om Berättaren = UpptecknarenFOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I

Har sedan 1912 varit en om Döderhuts socken. Sedan barndomen varit intresserad av den gamla värendskulturen kom jag vid min anknytning hit att göra jämförelser mellan hembygden och Döderhust. Då 1912 fanns ju ännu gott om folk som gärna berättade och gav mig svar på mina framtälda frågor. Detta har gjort att jag så gott som hela tiden har fortsatt med denna undersökning. Därigenom att mitt arbete också trängde mig att engå med många människor fick jag se många olika hem. Först 1940 började jag med uppteckningsarbetet och har därefter sedan fortsatt med insamlandet. Det har gått långt för mig att fråga ut folk, därför att jag

ACC. NR M. 14183.

från tidiga år lärt mig vad som verkligen
är värmt att uppteckna. Många
besättare ger ju bara ett litet tydligt spår men
just detta kan vara av stort värde, efter
ett sådant spår har jag aldrig skjutit gräsa
hinder för att fortsätta det, det har ibland
gått i bakter som ett harsprång men under
färden och sökandet har jag funnit ännu
andra spår. Sedan jag 1934 blev änka
— barnlös och ensam har jag också
fritt disponerat min tid, detta arbete är det
enda jag — på grund av kronisk smär
ledgångsreumatism m m. kunnat
syssla med. Jag har hängt mig helt åt
detta. Nu börjar min syn — av ålders
skäl — avtaga, därför kan jag ej skriva
under många dagar, men minnet och
energin är ännu god.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

II

Religiösa inslag i heminredningen.

Ja, detta kan jag med beständhet säga. Då jag reistats i Löderhuset autjamt år 1918, och mitt arbete varit sådant att jag näst ringas med mängder av Dkts-bor som berättat hur man haft det ännu före 1918.

På 1880-1890 talen då man slutat att "sätta upp" de så kallade "jul- & brä-
-en" eller "jultarborna" som de också "kau-
-des" emedan de "sattes" upp till jul. Och vid
"Farängla-dagen" (=dagen efter 13de dag-jul,
Nertopp) började man så smånigen att
att sätta upp hemgjorda, oftast sydda
beneder, på hemmets väggar, oftast
i fönsterkarmen, där sådant fanns.

De var liksom en renässans till 50-100 års
tidigare målade benader, tillverkade

ortens egna målare eller häpta av sjö-
farande sjömän från trakten.

Ja, dessa som en syddes på 1880-1890
talen utfördes mest på öfärgat, eller
blekit hellemsvär, syddes i plätt - och
stjäck som med bomullsgarn. De hade
bland många andra även religiösa mo-
tivar. Dessa — med de religiösa moti-
ven förekom bland alla religions-öfver-
tygelse så även de högkyrkliga.

Obs! Ingen kan förklara varför
som aldrig frågade efter Gud: satte upp
bannader med religiös text, men ingen kan
heller en 60-70 år senare förklara varför
man efter en dödsannons i en öfver-
tygelse låter efter meddelandet, tyckas
en s. k. "bäcker" (= bäcker) religiös) vers,
vari den antagne förklaras salig, trots

att den • anbidne aldrig frågat efter
Gud eller resat sig vilja tjäna honom.
Därför kan man säga att det i många
fall var en modesak att ha en religiös
lös tavla på väggen. En och

annan som tillhörde någon av de många
religiösa sällskapen — eller olika
krets-föreningarna var dessa, till ex.
som agitera eller kanske demontera
= rissa p. h. flagg som sina årester in-
anbords. På dessa syddes på sina
frydnads-beneder heligprästs som t. ex.
: Jag, och mitt hus vilja tjäna Herren!

Älska: Gud är vår lifslykt
och styrkehet! Herren är min
herde! Gud är den samme
i går och i dag. Omedelbart

Efter texten stod alltid angivet

där texten var hämtad ifrån. En annan
 text utgjorde sålunda tänkerfråga eller
 religiös poesi, som t. ex. en mycket allmänt
 känd som särskilt de frireligiösa hemmen
 användg: "Gårdagen är förbi, Morgondagen
 vet du ej om — Och 7 dag Hjälper
 Herren. Krångelkeftet när de större land-
 handlarna förde det mesta av vad hemmen
 behövde (= allt som nu är uppdelat på special-
 affärer) fanns även upprättade handlar-
 ten att köpa i dessa, eller köpte man den i
 stadens Lappeceriaffärer. De hade husmors-
 någon lämplig tygbit (t. ex. fr. handduksväven)
 Och i så fall lånade hon koraden från
 vänninnan eller "grann-morsan", och
 ritade sen själv av

FOLKLIVS-
 ARKIVET
 LUND

4

måntaggen om att lägga ett blått kal-
herrpapper derakt på bröstet och sen
en lilla papper över, och med en silver-
sked gripa på bröstet; på detta
papper, varefter man låt kunde över-
föra detta på värbiten. Detta blev
ju det billigaste och då slapp husmod-
ern — eller hennes datter, som kanske
merit värmade för att följa med
modet, och på hänga upp vän-teng på
väggen — ja, då slapp "tigga" peng-
ar för husfädern till detta. Och
hinnarna hade ju ingen egen in-
komst och hennes arbete innan hem-
met uppkom och ej på en sådant
sätt att ha kunde få pengar att
öfverla ~~ett~~ på grannlåt. Heldre
än att tigga, eller gråla sig till pengar

offrade hon vilans tennar på att
utföra mesta möjliga arbeten jäms-
sammans bytte också dessa hemkeper
sina emellan, de lärde av varandra
hålla kvinnlig kläd förekam på sig i
skolan, och inga billiga kläder
men en utvecklat skönhets sinne hos
många av dessa landskygdens kvin-
nor drev dem att föröka önen i hand-
arbeten och så delvis lyckades det.

Särskilt till barnens broderi måste
hon dock köpa hos den handlare som
sålde sådant.

På missionsauktionerna kunde man
också köpa handdydda barna kläder. I början
av 1900-talet fanns ett tiotal missionshus
i ena Döderhusts socken. Många av
6 hade minst en auktion årligen och

Såldes alltid någon eller några bonader
här betingade de alltid ett högt pris.

Andra motiv än den religiösa texten
var oftast en kyrkas exteriör med kyrk-
folk på väg dit. Bara så rent som
1912 fanns det marmor av uppräta bonader
att köpa, det var då reschen med bonader
blev aceriän, då fanns också ett slags
holzfabrikat — namn av annan färg
var påsat (dessa var tidigare ett knåp göra
att på denna trädrät som en linjal.)

Närmera försvann bibeluppräken mer
och mer och det blev mångsidigare motiv.

Bröderde bonader förkammis dock
omkring 1956 men nu ses de oftast med
sickel och i andra och finare kvalite-er.
"För" d. v. säga kring cekelkäftet hade
bonaden sin plats i fönstret, nu

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

mera är den merendels försirad till barn-
kammaren, eller dagligrummet.

Numera ha bebehöfverna nästan för-
svunnit, även bonaderna har ständ-
a ersatts, mönsterket i mest en blom-
moter eller landskap med en liten
röd stuga.

I antika hus har det förekommit ett
slags längsmåla bonader upphängda
på en vägg öfver en dörr, och med
tänkespråk som t.ex. Gud välsigne
vårt hem, Ordet Välkommen,
eller Valkommen till vårt hem.

Numera ha dessa upphört och ersatts
med annan prydnad öfver dörren, ofast
ett draperi. Glas målning öfver
dörrar ha förekommit men ej så allmänt
just öfver dörrar, inga glas målningar

Glasornåbningar i fönstern har ej förekommit på annat sätt än så glas i en och annan hönkygd veranda har bestått av färgat glas påminnande om kyrkans korfönster (båtenfärgen i dessa.) Under en kort period under slutet av 1800, och början av 1900-talen förekom en slags försilvade tänkepräktstolar i storlek 35 x 25 cm, det var bokstavlarna som var försilvade eller färgade i guldfärg. De bestod av papp, vars yta svartmållats och lakerats. De sattes upp med hjälp av endast en knäppnål, ty den vackra smodd samman på ett sådant sätt — stolarna var så långa att den höll, stolarnas balans varför den utan större bekväm kom att hänga lätt. Dessa stolar hade ingen annan utstyrelse än textorden = ofast kända de var Salomos Ordpräkt. T.ex. Tänk på den

skapare i den Engdons! Befall Herren
din väg! Dessa tavlor köptes av
krenger och andra handelsmän, eller i bote-
handeln i närmaste större samhälle, eller
eftersändes från Jon Fröbergs pappershandel
Fempång, genom dennes agenter som fanns
i de flesta byar. Dessa trevliga papp-
frydnader = tavlor försvann, rensat ut
av annan billig grannlåt som skulle skylla
öfver de lappade tapeterna eller kängas
mellan de gamle virblakta koppas - och
andra tryck, de fyllde en vänt önskan:
de liksom lyfte upp väggen, ordpröket
var också fullt läpfärd. Namnen
sees de aldrig. Längst förekom de i torp-
och "gat-sittade-stugorna" (så säes på gatan
= jodlås, den ena arbetare i gatan = väg-
manten. Tänkpröket tavlor av två

med glöddritning fanns i de lite "finska" hem-
men. Modellen antyd i form som en talvik
med texten inbränd som en sam seent tav-
lans ytterkant. En kyrka med träd och
en väg, var det vanligaste. Motiv fanns ofta
från den egna socken kyrkan. Numera
finns de ej i handeln. På min fråga i
en bösättningsaffär med slöjd i trä, svarades
att numera finns ingen som kan framställa
dessa. En annan slags trätaflor var
de små ovala taflor som skurits på
strådden direkt ur en ung björk, på så
sätt att den vackra vita björk barken
bildade ram runt om denna. Direkt
på själva det naturfärgade trästycket hade
man blott ett litet motiv oftast en sjö
med en roddkåt, en hängbjörk vid
stranden, några gröna kuskar och

ACC. N:R M. 14183:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

12.

ofant en fågelsträck. Obs. Tavlans avfärg
färm liksom begärde att några fåglar
övert skulle avsluta denna tustelände
bild. Dessa små tavlor ansågs mycket
vackra. Men en en och annan ensåg att
färm och värm hade aut för stark
färg, ingen kunde dock ta mer om
eller behöfde fråga vad tavlan förtärd.

De gav en vens fräschhet åt den
dystra väggen där de ofta hängdes
upp på en cubb eller en yttens spik.
En liten text var målad¹ under tavlan
texten looprisede autid naturen. Färgen
hentod av olja och häll sig, men den vada
hjärfmännern sam bildade som, fåu rät
smart av. De köptes i de s. k. beilig hets
eller 25 öres basererna och var mycket
billiga. Förm adligen var de importerade.

Glastoulor var sårenynte men ett slag
imitation till dessa fanns. = Man målade
svart färg på ett papper, på vilket man
fört skurit ut ett mönster som sedan
fylldes med staniolpapper i icke eller
gröndfärg. Mönstret bestod ofta av ett par
långe palmtvistar vända åt var sitt
håll, sen antingen ett bibelpråk mellan
dessa, eller också ett blommotiv av snär-
re blommor = rosenknoppar, linéor, eller
s.k. kort-blommor = kort = ogräs det var
den vilda "förgätmigej" som växte i
landen. Då man valde så små blommor
berodde på att dels var det svårare att skära
ut blommorna i papperet än dessa var
stora som t.ex. en utlaggen ros, och dels
var det svårt att fylla det större tomrum-
met med staniolpapperet som antill var

lite hicknycklat, troligen för att det ej skulle
verka transparent utan se — under-
basare ut. ja, sen hade man detta svart-
målade papper med sina mönster i andra
färger, mot ett vanligt fäntesglas och
lät en snickare insätta det. snickaren
gjorde också ramen eller möjligen hade
han ramleten att sälja åt någon fabrik.

Da upptecknaren år 1918 kom hit till Död-
erhuset fanns i de flesta bondgårdarna
någon eller några av dessa tavlor.

ja här fanns mängder av bibeltextes
tavlor. T.ex. Herren är min herde
mig skall intet fattas. Under texten
fanns ofta teckens hoppets och kärlekens
symboler — en ankare ett hjärta och
ett kors.

14 Dessa tavlor var ett
slags hemslöjd men ingen kan nu

(eller tidigare) uppgel hem eller hietka som
tjänstgjorde dem. Man tog dock än de
köpts på marknader eller möjligen i
en bokhandel i Bokarham. Dock
fanns det en och annan yngre kvinna
som fuskade i yrket. Enam fusk och
damm som trängde in bakom glaset, blev
tavlornas botten, gråskig och fukt,
och var ju en prydnad, man tog
då glaset till att lyfta mot en trasig för-
ster ruta, var sammanhängande bra satta
ett dygt s.k. "stycke" (ett oljefärgs-tryck)
i denna, det "bledd" (blev) då oftast
ett par lekande hattungar med röda
prydnadsband an halsen, eller ett
jaktmärke, med tydligt ursprung från
slott eller förmän herregård.

Vykorterna. Derse blev allmänt populära i slutet av 1800-talet. Så gott som alla åldrar gladdes när de erhöles sådant, man förvarade dem i det längsta och det förekom att man pryddes väggar med dem. Bäst tog de sig ut genom att sätta 3-5 tillsammans i en solpfädersform, då samtliga färdes med en kraftig knapphål genom den avseende kant. De kort som innehöll landskapsbilder tog sig bäst ut på väggen t. ex. bilder från Haga, Trädgårdsföreningen i Linnköping och Sköteborg. M. H. Naturligtvis valde man ut färgglada kort. Att de religiösa valde särskilda motiv kan ingen säga men vackra kyrkans inbäddad i jule- och sommar-skud

ansågs passa över aut. Plastrer
för dessa vykorts-grupper var oftast
över en byrå, och utgjorde minst
2 grupper, en på vardera sidan om
den spegel eller tavla som hängde
över byrån. Från upptecknarens
hembygd = Västgötrikten förekom det
att de vackraste vykorten insamades
i små kalmrannar som kunnor eller
vatten dölles i ålru tunnverkade, av vacker
råghalmstån. Allt lådes 5-6 i
bredd och fästes i hop med rygnål och
sytråd. En liten röd siden bands runt
i vardera av de 4 hörnen avslutade
pydnaden. Många tycks ha älskat lite
småfunt på hemmets väggar, över aut
i Sanktland.

Prästens fotografi. ja, • ända sedan
cirklets början tyckes det
ha förekommit att församlingens präst
fotografert sig till sammans med sina
konfirmander, och ej så långt därefter
har prästen fotografert sig ensam och
även då i prästdräkt. Han har då beställt
så många kort att alla konfirmandernas
kennat få — till prästens självkostnads-
—pris, köpa var sitt kort. Detta har
sedan fått hedersplatsen i familje-
albumet. En dylikt har ju alltid
förekommit i de någorlunda välord-
nade hemmen. En och annan av
konfirmanderna eller dennes föräldrar
har sedan låtit en s.k. familjering-
sagent övertala sig att förskaffa dessa kort
av prästen, därför förekommer det att

Man än i dag kan få se en vägg i fön-
stermuret prydd med prästens förre-
de foto. 2 Nej inte berodde detta
alltså på att man just älskade prästen,
men han ansågs länge som den för-
nämsta personen i den socknen, och
det ansågs för efterkomman fint
att förfäderna varit så goda vänner
med prästen, att de t.ö. m. låt dem
foto. Förresten uppskattade många
prästens gärning, denne hade kanske
döpt, konfirmerat och vigt dem.
Han var således en representant från
de äldres eller medelålders viktiga-
ste och största lifvällen i linet.
Detta gäller de äldre prästerna, men
bara 100 meter från men bortad, finns en för-
storat kort av den yngre präst som konfir-

deras dotter för 11 år sen. En del kyrk-
närvar som erhållit t. ex. prästen Jonas
Arbman och komminister August Beden-
ströms foto har låtit förstora och inramat
dessa, och tillsammans med en stor tav-
la av Döckerhuets vackra kyrka ut-
gör de en ———— tittelande bild på
bästa hemmets vägg. Bilderna anger
också vår familjens så höghyrskligt en-
treserad. Rosenius och lektor
Valdenström blickar också i ett och
annat hem-frireligt, också mer
från en hemsvägg, åtminstone ha-
de främst till inte för längesen. Men
just nu de 3-5 sista åren har de se-
sats med ojemfärliga och olika
sitae-ende och värde. Vad angår
Rosenius och Valdenström samt den

norske väckelsepredikant Hag
så förekom också dessa i de fruktbarhets-
tanke-samlningar men de ha inköpts
genom de särskilda sammanlutning-
arnas bokförlag = Svenska Missionsförbundet
det och Föreläsningstiftelsen, det sist-
nämnda sålde också den norske väckelse-
predikantens.

Bibelkortor utgådda. Bibelkortor utgådda
på lappar vet sig ingen ha sett i något
hithörande sammanhang men den
som i brev vill låta sin bren när det
är han lemnat sig åt Gud: den börja
de alltid sina brev med en frids-
hälsning: "ex Guds Frid", samt därefter
hänvisning till någon text, kort eller lång,
ur bibeln.

I kruisfix i hemmen användes att bedja
 ensidigt har ej varit brukligt men
 i krestus - och Änglahellders som kryd-
 nads saker var ganska vanligt bland
 de frireligjörda. Det var som på
 man än förde. Tänkiet Thorvaldens
 krestusbilder. Tänkiet färd fanns ett
 litet fyrkantigt bord vid en vägg utan
 fönster, på detta 2 vackra Malmljuntakar
 med ljus (som aldrig tändes) samt någon
 mindre, oftast cirka 25 cm hög krestus-
 bild. Någon hade också familjebibeln
 liggande här. Det hela verkade all-
 re men ingen brukade just bedja
 eller förättas andakt här, ty detta
 bord hade sin plats i bärta rummet
 Man lärte verkligen av enkla =
 slitsare och billigare biblar i vardags

Lag. Vad kintushilderna bekräftar tycks
ingen använt dessa vid dödsfall, i
så fall var det en attlämning som inslyp
till till Björns hamn! (Obs! Böderhuset
dockan är belägen väster om denna stad.)
Den enkilda andakten för rättsdömda oftast
i knäböjande ställning vid en stor
kamke mat i närheten av soffa-platsen,
När man läste i bibeln skedd det vid
vackert förutbord som helst.

Altare i hemmen vid vigsel, och
barn dop ordnades låg genom att läg-
ga en stor vit linne duk på ett bord.
Duken var då så stor att den räckte
mer till golvet och helt omgäddat hela
bordet! I mitten på dukens längsida
fästes några gröna myrtenkvistar
eller enitiska blommor t. ex. rosen

knappar lineor eller "kovallä" = (konvalj)
äst efter årtiden. Myrten var ju en kruk-
växt som fanns i de flesta hemmen och
som liksom hade sin givna plats vid
de flesta familjefester. Som värdig efter-
trädare till Myrten kom på seklets första
decennium Asparagus sprengelii, vilken
med sina mjuka och vackert gröna stäng-
lar var synnerligen vacker på den
smörsta duken. Vigselpallar användes
och förvarades i de bästa hemmen men
ett par generationer. I hett på egen
läsade man hos släkt eller vänner.

Vid dop i hemmet ordnade många
(dock ej alla) med
ett alltså liknande bord som oben.
man kan säga att det förekom både
tändning av ljusen på detta, och icke,

~~linne~~
anses som högtidsstämmande, änen
utan att tändas, dock tändes de antip
sänder den mörka årstiden. Tiden dop-
skål användes det finaste hårt man
ägde, helst en vackert soppskål kanske
en gammal släktklenod som barnets
föräldras döpts i, eller en modern
kristall- eller soda-glas-skål,
i breitt på annat, eller i rent oförten-
värt så prosaiskt som en porcelens-
tvättfat utan dekorer.

Bönor. ja, endast den som själv
kände behov att i ensom-
het tala med, eller bedja till Gud, att
var bönor fanns, ty denna ora
fanns öres att låta sluket sådd.

25 Särskilda bönor talas ingen an-
men liksom folk i allmänhet om

har en lässrå, så har ännu, och har
mängden ^{helt} en vrå = ett hörn eller en
fönsterplats i dagligrummet där
han läser sin bibel eller andaktsbok.
Leder en tyrt bän till Gud och kanske
sjunger en psalm eller sång. Annan
anordning okänd.

Alltända levande ljus har sedan flera
generationer tjuvaka
räknats som en stämning av högtid.

Vid högtidsaftnarna t. ex.
jul, nyårs, trettonde dags och kungä
än en Påskafte. Ländes levande ljus
säkerligen en tradition från förfä-
nas helg- och högtidsaftnar. Tingan
hade för t. ex. bara 60-70 år tjuvaka
även kring 1880. Läst råd att bränna
de rätt dyrbara ljusen i vardags-

men en hel dagsafton sökte de flesta
att ha åtminstone 1/2 ljus tänd, man
hade ju regel dålig belysning och
denna tid många hade det bästa lyset
från den öppna spisen eller från en
liten bleckplåtslampa med s.k. flat-
brännare och acet, samt ett krekigt glas,
ej så säkert utan glas, då dessa tänd och
ofta sprucko sönder — eller glaset var
så sotigt av rök på grund av den stora
oljan, att som man sade: "lampan
lyser sig inte själv". Under sådana för-
hållanden blev det som en högtid med
stämning, när husmodern tände ett
ljus. Detta har blivit något liksom
kendermedvetet hos många människor
att det levande ljuset föder stämning.
27. Just därför har ljuset bevarat sin tradition.

Trots att modern belysning anses det
levande ljuset det mest hämningsfulla.

ja, åtminstone i enslagna fall fanns
det människor — särskilt ensamma
kvinnor som vid sina käras årsdagar
(de frånvarandes) eller deras dödsdagar
tog fram sina käras fotografi och
jämförde en blomma och en lant ljus,
eller kanske två, en upplevde sina
bästa minnen med den bortgångne.

Tyvärr är det ej så många personer
som har så ljusa minnen från sam-
livet med sina bortgångna och de
viss, eller kan återupplevas en dylik
fest i ensamhet, med endast ett kanske
gult foto men den som lik upplevde
någon av detta, är lycklig nog att ha
något gammalt brev att samtidigt

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

29.

Låsa från den bortgångne, är detta, och denna stilla stund, som en gas i en sandöken. Denna sed har jag från mitt fattiga, men kärleksfulla barn-
domshem i Skatelöv, Småland, där min ensamma moder (änka tidigt) brukade plotta fram brev från sina 5 barn som spritts ut i världen, och med endast mig som hemmarisande, firades ofta sådana högtidsstunder, tillsammans med lite gott kaffe. Min mor berättade då gärna om någon händelse ur de frånvarande sykonens (sina syster än upptecknaren) levnad, eller om drag ur hennes egen barndom. De flesta gångerna hade mina i USA varande sykon sent hem pengar till det kaffe som vi nu drack. Tänk vad det smaka-

de oftast stod det i brenst att vi skulle
ferta lite för dessa pengar som följde
i detta lösbrev eller som åtföljdes av
en portanvisning. Även här i Döder-
huset har liknande förekommit, ej menat
bland rytmännens anhöriga.

Religiösa blomster namn. Sådana växter
förekom nog mera på 1800 talet än senare
men det tycks att sen man provat en del
attländska — ogräs — och lärt sig des-
as attländska namn har man återgått
till de gamla trofasta brukväxter med
ofta bibliska namn som man minns från
det egna barn damshemmet, och det
vill tyngas som dels de religiösa och
dels de kulturvårdande hemmen
just sen några år tillbaka har fastnat
just för dessa gammaldrags växter

dels för de ovanliga namnen och dels för
blommornas egen art. Den mest ovanliga
är den som heter på svenska: Kresti-Blod-
droppar. Den gamla äldsta sorten i blå-lila
och blodrött liknar ju precis en fallande
blod-dropp (senare finns ju många av "försd-
lade", i många färger och former t.o.m. kam-
man låta finare = pretti. Vidare finns och
finns antagligen den vackra Saroris Lilja.

1709 Sken tavlör, växtan 4-kantiga blommor
och gräfläckiga blad, menmer genom i ett
mönster i bladen som kamrad kappor,
en levande växt. Paradisörnen
= gammal välkänd ampepväxt = kaptus
(som i äldsta tid fick växa kring en liten
stege i krukan. Denna växt liknar
en lång ormb, men är översädd av
av skåa eller mörkblå blommor hela för-

samma an. Namnet är enl. libelns beskriv-
ning mycket träffande, därför tycks mång-
a — för längesen ha ut denna växt, endast
för namnet och berättelsen om ornen som
det vackraste djuret i Tunggården.

De tolv sportlarna Denna växt
hettar av 12 svärdsliji-blående
blad, där av 6 från vardera sidan
= vänster höger. Blommor fört sedan
av 12 bladen vuxit fram. Blomman
mitt bland de 12 bladen.

Kresti Borsblomma vildväxande
krukväxt som aldrig varit försien-
men och Kresti Törnkrone är ju
välkända. Aloe och cypress
är ju ej direkt religiösa växter men
dessa räknades liksom "skogslag" (=Blev)
som märkliga, och närsläktad

Familjehäbel. Hit räknades den stötte
 och äldsta häbel som
 fanns i hemmet. Hos några var den
 en ärv från fäderna, andra ätes hade
 fått den som minnesgåva från någon
 mormor eller farfar. En och annan
 köpte, när kassan tillät det, en egen
 stötte — och som det kallades fruntämlig
 häbel med men de afkräppta böcker.
 Här någon från föräldrahemmet ära-
 de en häbel var det brukligt att äldsta
 barnet skulle ha den. Vi vet ju att i
 många fall drögs loten om blets del-
 ning, vid arv — syftan emellan, men
 ingen har antalat att han genom lot-
 dragning fick föräldrarnas stora häbel
 (men väl en galenclodia eller en o. l.).
 Också ansågs det att en viss häbel

skulle ännas av ädite barnet. Man
läste ej så mycket i dessa stora biblar
med den oftast gamla herringen
med t. ex. J. K. i Hället för J.

Från början var boken = bibeln oftast köpt
genom något bokförlags - agentur, s. sk.
Körsportör (= predikade, och sålde samtidigt
religiösa böcker). Jämför ännu uppteckningen
av detta, av holländsk makens familjebibel
tryckt 1882 hos Samuel Brunsfeldt
Stockholm. Tryckt på Svenska Bibel-Säll-
skapets bekostnad, med stående titlar,
står det på första bladet. (I denna saknas
de apokryfiska böckerna, men namnen
på dessa står ändå upptagna. I denna
min bibel står endast min svärfaders
namn samt bortsedas adress, men jag
har sett stora biblar med flera anteck-

ringblad anseddas för minnesanteck-
ningar, och där förte ägaren antecknat
sina barns födelse och döds-
dagar. En begravnings-ent-
penör J. Heine i Oskarhamn visade
mig en gång före 1920 en gammal
katalog över biblar från början
av 1800 talet och tidigare, här stod också
angivet vilka som köpt biblar. Där-
bland "alla de 4 stånden" många hade
köpt sin bibel på obetalning stod
det, däribland en "fria" (om tjänstefria
eller ogifta kvinnor stod ej angivet) men
det var många ja menst hemdrade-
som stod namngivna som bibelköp-
are. Först nu tänker jag på att denna
katalog skulle varit intressant nu, men
tyvärr har ägaren med familj lemnat

begrovningskyrka — på grund av ålder
och utflyttat från orten. Hos bokhand-
larna i närmaste stad (här Örkarshamn)
köptes biblarna men också genom sär-
skilda = vissa religiösa samfund köpte de
enkelsta medlemmarna bibeln och erhö-
l då sitt samfundets namn (t.ex. Betel för-
samlingen) tryckt på boken.

De s. k. Läsarna (= religiösa) skaffa-
de sig alltid efter omvändelsen en mindre
bibel som de använde daglig/dags, eller
ämnade till Nya Testamentet med
Davids psalmer, som familjebibel fanns
lästes dock mera sällan i dem, i regel
lästes ej bibeln mera förr än nu, man
läste hellre i psalmboken där fanns
jfr. oss evangelierna, och man ville
bättre var — på viken plats man

kunde söka den ena eller andra texten.

Vi anmärket hade bibeln sin plats i ett litet bokskåp som hängde på en vägg, oftast är dessa skåp endast 1/4 sen höga och betydligt smalare, innehåller 2 hyllor, dörr med glasruta (jag äger själv en dylikt från smakens [hemi] skåpet var avsett för de förmärksamma religiösa böckerna) men också någon gammal särskild almanacka, och en och annat s.k. skillingstryck som man var rädd om.

Det lyckas ha varit först kring cirkelkyrket eller möjligen något förtionde före som en och annan började lägga fram den störta = famuljebibeln på det lilla astrarliknande bordet i församlingen (se sidan 22. rad 7. här.)

Om med frågan om palmen här i präststolen omens sälj eller

vide knietas så togs sådana in i god tid
för att hinna klänna till påstås sändas
de skulle symbolisera de äkta palmträden
som folket kom från palmträden och bred-
de på vägen framför Kristus vid Hans
inridan, de på vägen till Jerusalems
Palmsondagen. Denna red att smycka
hemmet med "palmer" i förtägen
eller Förtägsöndag och Palmsondagen
förekommer utjämt här i Småland
traditionen uppehålls kanske av de
flera penar att hälsa våren välkom-
men på detta sätt.

Adventljusen tillhör den nyare tid-
en. Förra gången redertecknad
såg Adventljus här så sent som 1985.
Det var då på sjukhuset i Bukarshamn
där jag då låg sjuk. Sen dess har det

blir ut allmänt, med fört 1. sen 2, och sen
3. de olika Adventsöndagarna, tier sai
alla 4. ja, en och annan av de äldre
läte, "kanke" någon lämplig betraktelse
men ej allmänt. Adventstjärnan
blir allmän än ännu senare, och var
render några år allmän men nu börjar
man tycka den är utför basat och har
ej större värde än annan pappers-grann-
-låt. Adventstjärnan hänger ofta upp
över hela julen. Ingen ut allmän eller
var den kommit ersän kanke från
någon julgrannlåtens fabrik i Tysk-
land. (Gefte den arens tro.)

Julkalender ej vanliga i hemmen det
är endast i enstaka fall, och på sjukhus
och antalet, ja på sjömans hem-
men. Ordmåttet av julkalender

dock allmännare nu 1957, än för 10-20
år sedan. En del gulkrubbor hängs
upp på en vägg — så gör man också
på sjukhusen. Men inland ser man
en dylik ordnad på en bord, där jämta
krubbans utgör en liten fristående bygg-
nad, med pulpettak, med hela framrydan
öppen, för insyn av Maria och Barn-
et, omgiven av hälm och något få-
kreatur, utanför krubban står sedan
herdar, och Vice män på sina ka-
meller, alla som fristående flyttbara
figurer. Det är egentligen de moderni-
a hemmen, som har små eller approx-
ande barn, som nu har gulkrubba, såk-
erligen går det lättare för föräldrarna att
tala med sina barn om krati födelse
när de genom dessa figurer kan

Åskådliggöra tiudraget

På kommunala hem och enråttning-
ar förekommer det nu mer och
mer något decennier tillbaka, när
man har en kyrka = statskyrka som
centrat central-samling för andakt
och pietetsämning. Denna förut är folk
i allmänhet bättre än kyrkan, kyrkan
är ju välbekant för de flesta och har öfver-
flöda många från barn-åren.

Om sådan kyrka är ju jämförelsevis dyr
i inköpet, ty den är öfver så stor, behöves
större golvyta än en vanlig bäddsoffa,
denna kyrka omgäddad av ett par halv-
höga pilgrar, med eller utan ljus,
är både vacker och harmoniskt och
framför allt verkas den smukt.

Ja så tycker allmogem.